

Одеська обласна організація

Інформаційний бюлетень

№ 18

травень 2020 р.

**Окремі питання охорони праці
в умовах карантину**

Перевірок не буде

На період карантину Держпраці призупинила планові та позапланові заходи державного нагляду (контролю); інспекційні відвідування суб'єктів господарювання щодо виявлення неоформлених трудових відносин; перевірки знань із питань охорони праці.

Проте в цей період спеціалісти Держпраці:

- розглядають звернення громадян відповідно до Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР;
- спрямовують листи щодо погодження проведення заходів контролю після закінчення карантину в країні — за наявності підстав;
- аналізують інформацію, яку отримали з публічних джерел, від правоохоронних органів, ПФУ та Держстату, щоб визначити суб'єктів господарювання, які порушують вимоги законодавства про працю та щодо яких наявні підстави, щоб здійснити заходи контролю у період після карантину;
- надають консультації громадянам і підприємцям за допомогою електронної пошти та засобів мобільного зв'язку тощо.

Також спеціалісти обласних управлінь Держпраці не ведуть особистий прийом громадян. Але громадяни можуть направити свої звернення через поштову скриньку, за телефоном або електронною адресою.

Знання з охорони праці перевірятимуть дистанційно

Держпраці рекомендує керівникам навчальних центрів, які проводять навчання посадових осіб та спеціальне навчання працівників суб'єктів господарювання, перенести перевірки знань з охорони праці на час після карантину. Якщо це неможливо, то використовувати дистанційну форму перевірки знань.

Обов'язкова умова — дотриматися [пункту 3.12 Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці](#), затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15 (далі — Типове положення). Під час дистанційної перевірки навчальні центри мають забезпечити:

- візуальну автентифікацію того, хто проходить перевірку знань із питань охорони праці;
- особисту присутність членів комісії з перевірки знань із питань охорони праці.

Під час дистанційної перевірки знань необхідно використовувати технічні засоби навчання: аудіовізуальні, комп'ютерні навчально-контрольні системи

тощо. Вони мають забезпечити передачу відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному режимі. Підстава — [пункт 3.5 Типового положення](#).

Як розслідувати нещасні випадки в умовах карантину

Держпраці надала рекомендації комісіям підприємств та робочим органам Фонду соціального страхування щодо розслідування нещасних випадків і гострих професійних захворювань під час карантину.

Держпраці рекомендує:

- під час розподілу обов'язків членів комісії враховувати обмеження контактного спілкування між ними й особами, що можуть бути залучені до розслідування нещасного випадку. Зокрема, делегувати представникам роботодавця обов'язки комісії, визначені [пунктом 33 Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві](#), затвердженого постановою КМУ від 17.04.2019 № 337 (далі — Порядок № 337), виконання яких передбачає перебування членів комісії на території суб'єкта господарювання;
- опитування свідків нещасного випадку, зустріч із потерпілим, членами його сім'ї або уповноваженою ним (ними) особою проводити обмеженим складом комісії (один — два члени). За потреби засідання комісії проводити обмеженим складом із дотриманням вимоги щодо кворуму, використовувати конференц-зв'язок та інші сучасні засоби зв'язку;
- виконувати інші обов'язки комісії, визначені [пунктом 33 Порядку № 337](#), та здійснювати документальне оформлення матеріалів розслідування з урахуванням обмежень, пов'язаних із запровадженням карантинних заходів.

У Держпраці також зазначили, що посадові особи територіальних органів Держпраці відповідно до чинного законодавства контролюватимуть своєчасність і об'єктивність розслідування нещасних випадків, гострих професійних захворювань (отруєнь) та аварій, підготовку відповідних матеріалів.

Працівник захворів на коронавірус: чи «виробничий» нещасний випадок

Роботодавець зобов'язаний створити безпечні умови праці для працівників, зокрема ознайомити їх із загальнодержавними профілактичними заходами, щоб запобігти захворюванню на COVID-19. Ці заходи можна довести до відома працівників розпорядчим документом. Законодавство забороняє роботодавцю проводити будь-які роботи в умовах впливу COVID-19, окрім робіт у закладах охорони здоров'я та біологічних лабораторіях.

Захворювання внаслідок дії COVID-19 на виробництві підлягає розслідуванню як нещасний випадок, зокрема як гостре професійне захворювання.

Гостре професійне захворювання — захворювання (або смерть), що виникло після однократного, протягом не більше ніж однієї робочої зміни, впливу на працівника шкідливих факторів фізичного, біологічного та хімічного характеру, зокрема інфекційні, паразитарні, алергійні захворювання. Про це йдеться у [пункті 3 Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві](#), затвердженому постановою КМУ від 17.04.2019 № 337 (далі — Порядок № 337).

Проблема розслідування подібних випадків у тому, що середній інкубаційний період коронавірусу — п'ять днів. Такі випадки можна визнати **пов'язаними з виробництвом**, тільки якщо раптове погіршення стану здоров'я працівника сталося під час виконання трудових обов'язків внаслідок впливу шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища, що підтверджує медичний висновок. Тобто якщо цей висновок вказує про зв'язок гострого захворювання на COVID-19 потерпілого працівника з умовами праці. Наприклад, якщо підтверджено контакт працівника з хворим на коронавірус на робочому місці протягом однієї робочої зміни. Підстава — [підпункт 7 пункту 52 Порядку № 337](#). За відсутності такого медичного висновку пов'язати подібний нещасний випадок із виробництвом проблематично, адже захворювання на коронавірус можна отримати й вдома, в транспорті, закладі торгівлі та інших місцях за межами робочого місця.

Є професії працівників, діяльність яких пов'язана з можливим контактом з вірусами. Наприклад, це працівники закладів охорони здоров'я, зокрема медичні працівники відділень невідкладної допомоги, амбулаторій інфекційних захворювань, амбулаторій дихальної допомоги, відділень стоматології або кабінетів ендоскопічного обстеження; працівники біологічних лабораторій тощо. Таких працівників роботодавець зобов'язаний безплатно забезпечувати нормативними засобами індивідуального захисту (ЗІЗ).

Медичні працівники повинні виконувати заходи щодо профілактики внутрішньолікарняних інфекцій, передбачені санітарними нормами та правилами. На це вказує [пункт 8.1 розділу VIII Державних санітарних норм і правил «Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну \(медико-санітарну\) допомогу»](#), затверджених наказом МОЗ від 02.04.2013 № 259.

Конкретні ЗІЗ для медичних працівників, які можуть контактувати з хворими на COVID-19, визначають відповідні нормативні документи чи колективні договори закладів охорони здоров'я.

Якщо медичний працівник, якого не забезпечили ЗІЗ, захворів на коронавірус під час виконання функціональних обов'язків, то відповідно до [Порядку № 337](#) за результатами розслідування такий нещасний випадок **визнають пов'язаним із виробництвом**. Підстава — роботодавець не створив належних умов праці цьому працівникові, зокрема не забезпечив необхідними засобами захисту. В усіх інших випадках захворювання на COVID-19 на виробництві висновок комісії з розслідування має базуватися на відповідному медичному висновку.

Як захистити працівників від коронавірусу

1. Поділитися з працівниками достовірними знаннями про коронавірус та планом захисту від нього, відповісти на запитання, роздати шпаргалки.
2. Забезпечити працівників засобами гігієни та дезінфекції.
3. Запровадити чіткий режим провітрювання та прибирання.
4. Відпускати додому працівників з ознаками хвороби.
5. Не пускати на роботу хворих та потенційно інфікованих.

Завдання роботодавця — створити безпечні умови праці. Атака нового коронавірусу — випробування не лише людського імунітету, а й здатності швидко організувати захисні заходи.

Як провести профілактичну роботу

Поясніть працівникам, що наразі єдиний спосіб захиститися — це профілактика.

Забезпечте працівників засобами гігієни та дезінфекції — милом, антисептиками на спиртовій основі. Запровадьте чіткий режим провітрювання через кожні дві години. Контролюйте, як прибирають приміщення.

Наголосіть колегам на ключовому **правилі «Руки — відстань — обличчя»**:

- Часто мийте руки теплою водою з милом щонайменше 20 секунд чи обробляйте дезінфекційними засобами з вмістом спирту щонайменше 60%.
- Уникайте близького контакту з тими, хто має гарячку або кашель. Відстань — хоча б 1 м.
- Не торкайтеся очей, носа та рота немитими руками.

Роздрукуйте та роздайте працівникам **Шпаргалку [«Як зупинити коронавірус»](#)**.

Як діяти, коли у працівника є ознаки хвороби

ВООЗ називає три основні симптоми респіраторного захворювання, спричиненого коронавірусом:

- гарячка;
- кашель;
- задишка, тобто ускладнене дихання.

Ситуація. Працівник відчув перші симптоми хвороби протягом робочого дня.

Оперативне рішення. Ізолюйте хворого від інших працівників, видайте маску та відпустіть додому.

Робоче місце хворого працівника обробіть дезінфекційним засобом, добре провітріть приміщення.

Як оформити. Нормативного порядку для таких ситуацій немає. Радимо алгоритм від експертів журналу «Кадровик-01»:

1. Хворий працівник пише заяву з проханням відпустити додому до закінчення робочого дня через погане самопочуття.

2. Керівник ставить резолюцію на заяві і передає її до відділу кадрів.

3. Кадровик готує проєкт наказу про встановлення працівнику неповного робочого часу на один день.

4. Табельник відмічає фактичну кількість відпрацьованих працівником годин у таблиці обліку використання робочого часу. Не оплачуйте час, коли працівника не було на роботі.

5. Якщо працівник надасть лікарняний, відкритий цією датою, — оплатіть.

Документуйте ситуацію. Не нехуйте цим. Коли відпускаєте хворого працівника посеред робочого дня, усного розпорядження чи домовленості замало. А раптом в дорозі з працівником через погане самопочуття станеться нещасний випадок? Держпраці може визнати, що він пов'язаний із виробництвом. Тоді роботодавцю доведеться розслідувати інцидент та компенсувати його наслідки. Підстава — [статті 171, 173 Кодексу законів про працю України; пункт 52 Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві](#), затвердженого постановою КМУ від 17.04.2019 № 337.

Превентивне рішення на майбутнє. Пропишіть порядок дій хворого працівника та його керівника, наприклад, у правилах внутрішнього трудового розпорядку (ПВТР).

На практиці деякі роботодавці «підстраховуються» тим, що просять працівника написати заяву про відпустку без збереження зарплати на один день. Якщо працівник без пригод добереться додому, роботодавець знищить заяву. А якщо в дорозі станеться ситуація, яка «тягне» на нещасний випадок на виробництві, роботодавець видасть наказ про відпустку і доведе, що інцидент стався не в робочий час. Не радимо так робити. По-перше, працівник може одразу не повідомити про нещасний випадок, і тоді ви не встигнете вчасно видати та зареєструвати наказ. По-друге, в наказі не буде відмітки працівника про ознайомлення.

Як діяти, якщо працівник захворів удома

Ситуація. Працівник ще вдома зрозумів, що занедужав.

Рішення. Працівник повинен попередити про це телефоном безпосереднього керівника. Виходити на роботу з ознаками респіраторного захворювання неприпустимо.

Температура тіла 37,3 °С — це перший сигнал, що потрібно залишитися вдома. Прийом жарознижувальних препаратів не лікує, а лише маскує інфікування.

Як оформити. Зафіксуйте в ПВТР обов'язок працівників повідомляти керівників про хворобу та надавати закритий листок непрацездатності одразу після одужання:

Працівники зобов'язані:

- повідомляти (по змозі — до початку робочого дня) безпосередніх керівників або відділ кадрів про причини відсутності на роботі письмово, засобами телефонного чи електронного зв'язку, іншим доступним способом. Якщо працівник не дотримався цієї вимоги, складають акт про відсутність працівника на робочому місці;
- надавати листок непрацездатності до відділу кадрів першого робочого дня після закінчення тимчасової непрацездатності.

Якщо працівник повернувся з країни, де є спалах коронавірусу, або контактував з хворими чи потенційно інфікованими особами, влаштуйте «карантин».

Обізнаність та поінформованість — найпотужніша зброя в сучасному світі. Дослухаймося до порад ВООЗ та МОЗ: дотримуймося гігієни та безпечної відстані від хворих, звертаймо увагу на сигнали власного організму та не хештуймо зверненням до лікаря за симптомів респіраторної хвороби.

*Підготувала заступник голови обласної організації Профспілки
Л.Т.Корнійчук*